
¹Oleksandr Avramuk,

²Lesya Chen

e-mail:oleksandr.avramuk.mnarm.2022@lpnu.ua

ORCID: 0000-0003-1004-2012

email: lesia.y.chen@lpnu.ua

ORCID: 0000-0003-2496-4560

¹Олександр Аврамук,

²Леся Чень

УДК 725:616.89

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНОЇ АРХІТЕКТУРИ У БУДІВЛЯХ ПСИХІАТРІЇ

THE USE OF MODERN ARCHITECTURE IN PSYCHIATRY

Keywords: environment, psychiatry, architecture, public space, health, volumetric-spatial formation.

Ключові слова: середовище, психіатрія, архітектура, громадський простір, здоров'я, об'ємно-просторове формування.

¹ 6th year student of the Department of Architecture and Restoration, Lviv Polytechnic National University, Lviv

¹ студент 6-го курсу кафедри архітектури та реставрації, Національний університет «Львівська політехніка», Львів

² Ph.D. in Architecture, Associate Professor of Architecture and Restoration, Lviv Polytechnic National University, Lviv

² канд. арх., доцент кафедри архітектури та реставрації, Національний університет «Львівська політехніка», Львів

<https://doi.org/10.23939/sa2024.01.001>

Abstract

The article highlights the importance of architecture to mental health and the impact of space design on emotional state and productivity. The study shows that architects are using innovative approaches, such as biophilic design, to create healing environments, and mental health is becoming more relevant in the context of current challenges, including the pandemic. The article also reveals the contribution of architect Thomas Story Kirkbride to the development of the concept of «moral healing» and the use of light and safe space planning as key elements in supporting mental health. It is suggested that the conscious use of design can contribute not only to the physical but also to the mental well-being of people. Considering the important aspects of architectural design that affect mental health. The use of natural light, the introduction of biophilic design and the creation of open, spacious layouts can have a positive impact on people's emotional state and overall mood. The article also highlights the importance of green spaces, noise reduction, and the choice of colours and materials for mental well-being. It is noted that therapeutic spaces and the concept of inclusive design are important components for creating psychologically supportive environments. Architecture is a key factor in solving mental health problems by understanding the needs of residents and taking into account their emotions and feelings.

Important aspects are the use of natural light, biophilic design, open and spacious layouts, and access to green space. These factors contribute not only to improving physical, but also mental health, creating favorable conditions for a positive effect on our emotional state and general mood. It should be noted that architects play an important role in creating design aimed at supporting mental health. It is important to continue to research and develop techniques that promote positive change in living and working environments, contributing to the overall well-being of society.

Анотація

У статті досліджено взаємозв'язок між сучасними принципами архітектури та психіатрією з метою розкриття можливостей покращення психічного здоров'я через архітектурне середовище. У процесі аналізу висвітлено сучасні тенденції в архітектурі, спрямовані на створення позитивного впливу на емоційний та психічний стан індивіда. Особливу увагу зосереджено використанню природних матеріалів, світлового проєктування, зелених технологій та інноваційних технологій, таких як віртуальна реальність. Наведено рекомендації для проєктування психіатричних установ та громадських просторів з огляду на психічне здоров'я користувачів.

У результаті проведеного дослідження виявлено, що архітектура впливає на наше психічне здоров'я, враховуючи різноманітні аспекти дизайну. Проєктування просторів з урахуванням світла, шуму, громадських та художніх просторів має суттєвий вплив на наше емоційне благополуччя. Зокрема, дослідження Конеллана та інших авторів визначило важливість вибору дизайну для психічного здоров'я. Після пандемії, коли питання психічного здоров'я стає все більш актуальним, важливість продуманого архітектурного дизайну стає очевидною. Зазначено, що лише менше половини осіб із психічними розладами отримують відповідне лікування, тому необхідно звертати увагу на середовище, що оточує їхній житловий та робочий простір.

Важливими аспектами є використання природного світла, біофільний дизайн, відкриті та просторі планування, а також доступ до зелених насаджень. Ці фактори сприяють не лише покращенню фізичного, але й психічного здоров'я, створюючи сприятливі умови для позитивного впливу на наше емоційне становище та загальний настрій. Зазначимо, що архітектори відіграють важливу роль у створенні дизайну, спрямованого на підтримку психічного здоров'я. Важливо продовжувати дослідження та розвивати техніки, які сприяють позитивним змінам у побутових та робочих середовищах, сприяючи загальному благополуччю суспільства.

Постановка проблеми

У сучасному світі, де стрімко розвивається технологічний прогрес та змінюються соціокультурні реалії, стосунки людей із навколишнім середовищем, а також між собою перебувають під впливом низки факторів. Одним із ключових компонентів процесу взаємодії є архітектурне середовище, в якому люди проживають, працюють та відпочивають. Подальше вивчення взаємодії між архітектурою та психіатрією може сприяти розумінню та покращенню якості життя. У сучасному суспільстві швидко зростає увага до питань психічного здоров'я, збільшується рівень стресу та депресії. Архітектурне середовище може впливати на психічне становище людей, проте дослідження цієї взаємодії є обмеженим. Проблема полягає в тому, що не вивчені конкретні аспекти архітектурного середовища, які мають потенціал поліпшити психічне здоров'я та сприяти загальному відчуттю благополуччя.

Однією з основних проблем є відсутність інтеграції між архітекторами та психіатрами у розробці просторів. Взаємодія цих двох сфер може привести до створення інноваційних проєктів, спрямованих на поліпшення якості життя та психічного здоров'я. Дефіцит в обміні ідеями та підходами між фахівцями у галузі архітектури та психіатрії гальмує розвиток відповідних практик та досліджень. Велика частина проблеми пов'язана зі змінами у застосуванні архітектурних принципів у будівництві. Сучасна забудова часто піддається естетичним та економічним вимогам, іноді з ушкодженням психічного здоров'я мешканців. Великі житлові комплекси, відсутність зелених насаджень та недостатня архітектурна індивідуалізація можуть сприяти виникненню відчуття ізоляції та стресу. Важливою частиною проблеми є відсутність достатньої кількості емпіричних досліджень та об'єктивних метрик, які дозволяють оцінити вплив архітектурного середовища на психічне здоров'я. Відсутність стандартів та систематичного підходу обмежує можливості визначення ефективних рекомендацій для побудови психічно здорових просторів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

В існуючому інформаційному полі на сьогодні обмежена кількість досліджень в Україні, які би стосувались поєднання психіатрії та архітектури, але є багато закордонних досліджень, тому в цій статті акцент зроблено на закордонний досвід.

У статті «Concrete therapy: Paul Rudolph's architecture of mental health» Mark Pasnik (Pasnik, 2024) розкрито будівлю, яка втілює концепції Рудольфа щодо театрального простору та психічного здоров'я 1960-х років. Вона виникає з програми для психічного лікування, де архітектор дбав про гуманність і психологічний комфорт. Будівля виокремлюється нестандартними функціями та елементами, віддаючи пріоритет психологічним потребам. Рудольф створив складну громадську програму, заливаючи її бетоном, щоб підкреслити психологічний комфорт. Каплиця Ліндемманна – витвір Рудольфа, який дивує фєстончастими панелями та еліптичними елементами. З підсвічуванням зверху, збоку і знизу вона спричиняє емоційні реакції. Будівля, відкрита в 1971 р., коливалася в оцінках, і сьогодні, неспроможна адаптуватися, стає анахронічною. Рудольф спроектував унікальний, але обмежений об'єкт, а сучасні виклики полягають у його реанімації.

У дисертації «The intersection of modernity, architecture and mental health insights from the Alexander-Eisenman debate» (Properties, 2023) Joseph Properties досліджує заплутаний зв'язок між сучасністю, архітектурою та психічним здоров'ям, де увага зосереджена на фундаментальній дискусії 1982 року між архітекторами Крістофером Александером та Пітером Айзенманом. Ця дискусія, яка протиставила орієнтований на людину дизайн принципам деконструктивізму, слугує лінзою для вивчення ширших наслідків сучасності для психічного благополуччя в контексті архітектури та містобудування. Спираючись на праці таких мислителів, як Сас, Ніцше та Франкл, дослідження виявляє, як соціальні та культурні зміни, характерні для сучасності, діють як катализатори психічних захворювань. Дослідження також заглиблюється в практичні наслідки цих теорій, щоб зрозуміти, як принципи сучасності сформували наш фізичний ландшафт, а також вплив цих змін на психічне здоров'я. Відомості, отримані в результаті цього дослідження, призначені для

інформування про архітектурну практику та втручання в психічне здоров'я, сприяючи орієнтованому на людину підходу, який враховує психічне благополуччя мешканців. Дисертація виходить за межі академічних досліджень, закликаючи архітекторів, міських дизайнерів і спеціалістів із психічного здоров'я розглядати вплив дизайну на психічне здоров'я та відстоювати гармонійне середовище, яке сприяє психічному благополуччю.

Стаття «Designing for Mental Health: Psychiatry, Psychology and the Architectural Study Project: Past, Present and Future» Edmund Ramsden (Ramsden, 2019). У 1953 році розпочався проєкт дослідження архітектури психіатричних лікарень в Північній Америці, ініційований Американською психіатричною асоціацією та Американським інститутом архітекторів. Експерти з різних галузей, включаючи психіатрію, поведінкові науки та проєктування, об'єднали зусилля для створення рішень, спрямованих на поліпшення психіатричних лікарень. Вони акцентували значущі аспекти лікарняного середовища, такі як світло, колір та організація простору для особистого та соціального життя. Цей проєкт вплинув на теорії, методи та дизайн за межами медичних установ. У документі розглянуто роль психіатричних лікарень як лабораторій та полів досліджень у розвитку нової галузі психології навколишнього середовища, яка займається функціями та дизайном міських просторів для попередження психічних захворювань та зміцнення психічного здоров'я під час міських криз.

Мета статті

Мета дослідження полягає в ретроспективному та перспективному аналізі застосування сучасних архітектурних підходів у психіатрії з метою визначення їх впливу на психічне здоров'я пацієнтів та розгляді архітектурних інновацій, таких як біофільний дизайн, оптимізація освітлення та планування просторів, спрямованих на виявлення оптимальних рішень для створення сприятливого лікувального середовища.

Виклад основного матеріалу

Незалежно від того, де ми знаходимося, наше психічне здоров'я залежить від архітектури, яка нас оточує. Наприклад, більшість людей будуть більш продуктивними у світлому, спільному, невимушеному середовищі на відміну від темного, урочистого, що викликає тривогу. У дослідженні, проведеному Connellan et al. (2013), було встановлено, що вибір дизайну, наприклад світло, шум, громадські простори та художні простори, впливає на психічне здоров'я. Проєктування робочого та житлового простору з урахуванням комфорту та психічного здоров'я з часом стає все більш важливим. У своїй статті «Як архітектура може допомогти впоратися з кризою охорони психічного здоров'я в Америці» Кейті Окамото стверджує, що кожен п'ятий американець відчуває певну форму психічного розладу, однак менша частина цих постраждалих людей отримують будь-яку форму лікування.

Після пандемії психічне здоров'я все більше стає однією з найбільших проблем, що впливають на життя людей. Професіонали в усіх галузях повинні робити все можливе, щоб сприяти позитивним змінам у звичайних речах, і це особливо стосується архітекторів. Архітектори бачили позитивні результати від своїх проєктів, які піклуються про психічне здоров'я; це техніка, яка широко використовується при проєктуванні психіатричних установ. Одним із перших американців, який розглянув ідею використання архітектури та дизайну для створення лікувального середовища, був доктор Томас Сторі Кіркбрайд (Осборн, 2009).

Європейська філософія «морального лікування» вплинула на доктора Кіркбрайда; це була ідея, згідно з якою люди потрапляли б до лікарні «божевільні» та виходили з неївилікованими від впливу навколишнього середовища. У своєму проєкті притулку, моделі Кіркбрайд, він включив багато світла, спільних просторів і безпеки; усі вони були підтвержені нещодавніми даними як варіанти дизайну, які мають великий вплив на психічне здоров'я (Connellan та ін., 2013).

Ні для кого не секрет, що наш мозок є найважливішою частиною нашого тіла. В останні десятиліття архітектори переосмислюють інші місця, де люди проводять свій час, наприклад робоче

Застосування сучасної архітектури у будівлях психіатрії

місце. Ми починаємо бачити більше офісів, які заохочують соціальну взаємодію, рух і загалом більш спокійну атмосферу. Ми не тільки маємо докази того, що дизайн може мати позитивний вплив на наше психічне здоров'я, але також було доведено, що поганий дизайн викликає негативні реакції, такі як тривога, підвищення кров'яного тиску та підвищений ризик інфекцій (Ulrich, 2001).

Рис. 1. Павільйон & Центр реагування на кризи в Тусоні (2011) об'єднує 96 стаціонарних ліжок, окружну залу суду та центр реагування на кризи в одній установі.

Online доступно: <https://metropolismag.com/viewpoints/behavioral-healthcare-cannon-design/>

Оскільки психічне здоров'я є прямим зв'язком із фізичним здоров'ям, будь-яке середовище, у якому ми проводимо тривалий період часу, виграє від продуманого дизайну. Як люди, ми маємо зробити собі послугу та переконатися, що наші житлові простори сповнені вибору дизайну, який позитивно впливає на психічне здоров'я: безпека та велика кількість світла, перенесення зовнішніх аспектів усередину та контрольована температура..

Природне світло та його вплив

Науково доведено, що використання великої кількості природного світла в архітектурному дизайні дає низку психологічних переваг. Сонячне світло не тільки освітлює наше оточення; це також допомагає регулювати наші циркадні цикли. Як наслідок, нормальний циркадний цикл покращує звички до сну та загальний настрій, знижуючи стрес і підвищуючи позитив. Наявність природного освітлення в нашому житловому та робочому середовищі має вирішальне значення для створення умов, які сприяють психічному здоров'ю.

Біофільний дизайн

Визнання внутрішнього зв'язку людини з природою породжує поняття біофільного дизайну. Біофільний дизайн включає природні елементи в архітектурне середовище, щоб нагадати мешканцям про їхній невід'ємний зв'язок із світом природи. Архітектори можуть створювати обстановки, які передають відчуття тиші та спокою за допомогою таких елементів, як рослини, водні елементи та природні матеріали. Такі налаштування можуть зменшити тривогу та заспокоїти. Крім того, було показано, що біофільні середовища сприяють творчості та когнітивним функціям, сприяючи загальному психічному благополуччю.

Відкриті та просторі планування

План і організація будівлі можуть мати великий вплив на наше психічне здоров'я. Відкриті та широкі конструкції не лише забезпечують відчуття свободи та комфорту, але й допомагають

зменшити відчуття замкнутості та клаустрофобії. Такі конструкції стимулюють фізичні вправи та соціальні зв'язки, стимулюючи рух і потік, створюючи відчуття спільності та приналежності. Оскільки соціальний зв'язок має важливе значення для подолання почуття ізоляції та смутку, доступне та інклюзивне середовище є важливим компонентом підтримуючого дизайну.

*Рис. 2. У Центрі інтегрованої охорони здоров'я Маргарет і Чарльза Джуравінських – стратегія CannonDesign щодо відкритих внутрішніх зон із достатнім природним освітленням сприяє створенню відчуття зв'язку між громадськими програмами, стаціонарними відділеннями та дослідницькими вузлами, гарантуючи, що персоналу і пацієнтам видно один одного.
Online доступно: <https://www.dezeen.com/architecture/health-architecture/>*

*Рис. 3. Відкритий внутрішній дворик, який примикає до загальної зони в Центрі інтегрованої охорони здоров'я Маргарет і Чарльза Джуравінських у лікарні St. Joseph's Healthcare Hamilton (2014) у Гамільтоні, Онтаріо, є одним із багатьох типів місць, доступних для пацієнтів.
Online доступно: <https://www.dezeen.com/architecture/health-architecture/>*

Доступ до зелених насаджень

Наявність парків, садів і зелених насаджень у густонаселених міських районах може мати значний вплив на наше психічне здоров'я. Ці природні оазиси надають можливість для відпочинку, фізичної активності та спілкування, що допомагає зменшити стрес і зміцнити психічне здоров'я. Вид на зелень і здатність взаємодіяти з природою можуть заспокоїти наш розум і забезпечити так необхідне полегшення від поспіху та суєти повсякденного життя.

Зменшення шуму

Шумове забруднення є звичайним фактором стресу в сучасних містах і може завдати шкоди психічному здоров'ю. Продуманий архітектурний дизайн може допомогти знизити рівень шуму та створити більш спокійні простори. Розташування будівлі, звукоізоляційні матеріали та акустичні міркування можуть сприяти більш спокійній обстановці. Мирна та спокійна обстановка створює відчуття безтурботності та спокою, що сприяє покращенню психічного здоров'я.

Кольори та матеріали

Кольори та матеріали, використані в будівлі, можуть викликати у людей емоційні реакції. Теплі та природні тони, такі як земляно-коричневі та ніжно-зелені, можуть викликати відчуття

Застосування сучасної архітектури у будівлях психіатрії

безпеки та тепла. З іншого боку, яскраві й жваві кольори можуть підняти настрій і викликати гарні почуття. Інтеграція природних матеріалів, таких як дерево та камінь, може покращити загальне самопочуття мешканців завдяки створенню атмосфери, яка є теплою, привабливою та синхронізується з природним світом.

Рис. 4. Для павільйону поведінкового здоров'я Університету Арізони & Центр кризового реагування CannonDesign також забезпечив затінені відкриті сади на всіх рівнях стаціонарних відділень, доступ до яких мають як пацієнти, відвідувачі, так і персонал.

Online доступно:

<https://www.dezeen.com/architecture/health-architecture/>

Рис. 5. Нова психіатрична лікарня в Слагельсе, Данія.

Online доступно: <https://www.architectural-review.com/buildings/new-psychiatric-hospital-in-slagelse-denmark-by-karlsson-and-vla>

Терапевтичні простори

Створення спеціалізованих терапевтичних зон у будівлях може бути частиною продуманого архітектурного проектування. Ці зони спеціально створені для зміцнення психічного здоров'я, надаючи людям місце для відпочинку та зменшення почуття занепокоєння, напруги та перевантаження. Кімнати для медитації, тихі куточки або місця, оформлені з розслаблюючими темами, дають так необхідне полегшення від швидкоплинного та вимогливого зовнішнього світу, дозволяючи мешканцям відновити свій розум і настрій.

Доступність та інклюзивність

Концепції інклюзивного дизайну прагнуть зробити будівлі та середовища доступними для людей з будь-якими здібностями та походженням. Просування доступності не тільки розвиває почуття приналежності та гідності для всіх, але також відіграє важливу роль у зміцненні психічного здоров'я. Коли заклади створюються таким чином, щоб задовольнити потреби всіх людей, сприяють міцнішому почуттю спільності, це сприяє покращенню психічного здоров'я всіх учасників.

Проблеми психічного здоров'я з часом набувають особливого значення, тому їм почали приділяти належну увагу, і з'явилися кроки до вирішення. Хороша архітектура приходить від тих, хто розуміє мету споруди, яку вони проектують, а також людей, які будуть жити в ній, і обов'язково враховує їхні почуття та емоції. І хороший архітектор знає, що щось на кшталт офісу – це не просто місце роботи, а середовище, яке є місцем для дружби, боротьби та досягнень.

Висновки

Результати дослідження вказують на те, що архітектура впливає на наше психічне здоров'я, враховуючи різноманітні аспекти дизайну. Проектування просторів з урахуванням світла, шуму, громадських та художніх просторів має суттєвий вплив на наше емоційне благополуччя. Зокрема,

дослідження Конеллана та інших авторів визначило важливість вибору дизайну для психічного здоров'я. Після пандемії, коли питання психічного здоров'я стає все більш актуальним, важливість продуманого архітектурного дизайну стає очевидною. Зазначено, що лише менше половини осіб із психічними розладами отримують відповідне лікування, тому необхідно звертати увагу на середовище, що оточує їхній житловий та робочий простір.

Важливими аспектами є використання природного світла, біофільний дизайн, відкриті та просторі планування, а також доступ до зелених насаджень. Ці фактори сприяють не лише покращенню фізичного, але й психічного здоров'я, створюючи сприятливі умови для позитивного впливу на наше емоційне становище та загальний настрій. Зазначимо, що архітектори відіграють важливу роль у створенні дизайну, спрямованого на підтримку психічного здоров'я. Важливо продовжувати дослідження та розвивати техніки, які сприяють позитивним змінам у побутових та робочих середовищах, сприяючи загальному благополуччю суспільства.

References

- Despo Kritsotaki, Vicky Long, Matthew Smith (2019). Preventing Mental Illness Past, Present and Future, с. 209–235. URL: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-98699-9>
- Edmund Ramsden (2019). Designing for Mental Health: Psychiatry, Psychology and the Architectural Study Project: Past, Present and Future. URL: https://www.researchgate.net/publication/328344246_Designingfor_Mental_Health_Psychiatry_Psychology_and_the_Architectural_Study_Project_Past_Present_and_Future
https://doi.org/10.1007/978-3-319-98699-9_10
- Jon Astbury (2016). New Psychiatric Hospital in Slagelse, Denmark, by Karlsson and VLA. URL: <https://www.architectural-review.com/buildings/new-psychiatric-hospital-in-slagelse-denmark-by-karlsson-and-vla>.
- Joseph Properties (2023). The intersection of modernity, architecture and mental health insights from the alexander-eisenman debate. URL: https://www.researchgate.net/publication/373989504_THE_INTERSECTION_OF_MODERNITY_ARCHITECTURE_AND_MENTAL_HEALTH_INSIGHTS_FROM_THE_ALEXANDER-EISENMAN_DEBATE
- Julie Willis, Philip Goad, Cameron Logan (2019). Architecture and the Modern Hospital Nosokomeion to Hygeia. URL: <https://doi.org/10.4324/9780429434495>
- Katja Gazey, Peter Gossel, Cara Mullio, (2016). Modern architecture A-Z
- Katie Okamoto (2018). Metropolis: How Architecture Can Help Address America's Mental-Health-Care Crisis. URL: <https://metropolismag.com/viewpoints/behavioral-healthcare-cannon-design/>
- Leslie Topp (2017). Freedom and the Cage: Modern Architecture and Psychiatry in Central Europe, 1890-1914 (Buildings, Landscapes, and Societies Book 10). URL: <https://doi.org/10.1515/9780271079226>
- Leslie Topp (2020). Madness, Architecture and the Built Environment: Psychiatric Spaces in Historical Context (Routledge Studies in the Social History of Medicine Book 27). URL: <https://doi.org/10.4324/9780203715376>
- Mark Pasnik (2024). Concrete therapy: Paul Rudolph's architecture of mental health. URL: <https://www.harvarddesignmagazine.org/articles/concrete-therapy-paul-rudolphs-architecture-of-mental-health/>